

Palaidas krikščionis, kūręs sakralinius šedevrus

Aplankiusi keletą Aukštaitijos miestų į paskutinę stotelę Kupiškio viešojoje bibliotekoje balandžio 7 dieną užsuko paroda „Pasivaikščiojimas skulptoriaus Rimanto Idzelio keliais“. Pristatytos knygos „Rimantas Idzelis. Stotys“ ir R. Idzelio „Cirkumfrakt“. Demonstruotas Henriko Gulbino vaizdo filmas „Idzelis“.

Dalyvavo skulptoriaus kūrybinio palikimo išsaugojimo ir sklaidos iniciatorė, knygų redaktorė, „Kupiškėnų minčių“ laikraščio redaktorė Nomedą Simėnienė, vienai knygai tekstus kūręs kunigas ir poetas Justas Jasėnas. Ištraukas iš knygų skaitė Panevėžio teatro „Menas“ aktorė Elona Karoblytė ir pats poetas.

Banguolė
ALEKNIENĖ-ANDRIJAUSKĖ

INTRIGUOJANTI SĖKMĖ

Susitikimas vyko kamerinėje aplinkoje. Jo vedėjas Kupiškio viešosios bibliotekos direktorius Algirdas Venckus kvietė visus apmąstyti menininko Rimanto Idzelio kūrybą vėliau apsilankius skaitykloje, kur eksponuojami jo darbai, o kol kas telieka intriga. Jis pirmiausia pristatė šios parodos iniciatorę, mecenatę ir įkvėpėją N. Simėnienę.

„Su šia paroda vaikštau nuo praėjusių metų spalio. Pirmiausia paroda surengta Panevėžyje, ir turėjo didelį pasisekimą. Eksponuota tris mėnesius, lankytojų srautas negešo iki pat parodos uždarymo, kai buvo išleista ir pristatyta Rimo prozos knygelė paslaptį pavadinimu „Cirkumfrakt“.

Toks pasisekimas davė impulsą su šia paroda toliau pakeliauti, nes padarytas didelis darbas renkanti kūrinius iš privačių kolekcijų. Tuo ši paroda ir unikali. Pavyko surinkti per 50 darbų, atspindinčių šio menininko 40 metų kūrybos kelią. Viešai iš tų eksponatų Panevėžyje galima pamatyti tik vieną darbą, taip pat Kėdainių rajone Paberžėje ir Kalnaberžėje. Deja, daugiau Rimas nieko nebesukurs, nes jo dešimt metų nebėra tarp mūsų.

Taigi aplankyti Anykščiai, Kėdainiai ir galiausiai stabtelėta

Bibliotekos direktorius Algirdas Venckus ir skulptoriaus kūrybinio palikimo išsaugojimo iniciatorė Nomedą Simėnienė. Autorės nuotraukos

Kupiškyje, kuris man labai brangus“, – pasakojo N. Simėnienė.

DUOKLĖ JAUNYSTĖS DRAUGUI

Parodos iniciatorė su R. Idzeliu siejo draugystę nuo jaunų dienų. Jai šis žmogus buvo svarbus kaip draugas.

„Noras po Rimo išėjimo toliau skleisti žinią apie jo kūrybą, asmenybę kankino dvejus metus. Bandžiau kažką daryti. Mąstyta leisti knygą. Rašytas projektas sumanymui įgyvendinti, bet nesėkmingai. Vėliau viskas nurimo. Po kiek laiko ramybės pradėjo neduoti Anykščių sakralinis muziejus, jo atstovai žinojo apie mano pažintį su Rimu. Skatino vėl kažką daryti ta linkme. Sakė, kad jo stacijas Anykščiuose mažai kam žinomos.

Taip pamažu gimė idėja, kad tai galėtų būti knygelė su stacijų nuotraukomis ir jų inspiruotais tekstais. Taip ir atsirado leidinukas su puikiomis Rimanto Paknio nuotraukomis. Žinoma, jos neatspindi kūrinio, kurį galime pamatyti gyvai. Dar pamaniau, kad čia tikėtų nedogmatiškai mąstančio kunigo Justo Jasėno kūryba. Viskas pavyko. Pirmas knygelės tiražas ištirpo per metus. Išleistas ir antras tiražas“, – prisiminė sumanytoja, kaip įgyvendinta idėja.

Apie R. Idzelio „Cirkumfrakt“ knygelę N. Simėnienė sakė, kad jos žanrą sunku apibūdinti. Gal smulkioji proza, o gal galima sakyti, kad ji „Fluxus“ prigimties, ironiška ir saviironiška kūryba, kurioje atsiskleidžia Rimanto asmenybė.

„Jis nebuvo stropiai praktikuojantis katalikas, nors sukūrė daug sakralinės temos kūrinių. Sakydavau: „Esu palaidas krikščionis“, – teigė knygelės leideja.

Ji pridūrė, kad kas norės pasiklaityti, Kupiškio viešojoje bibliotekoje galės rasti abi knygeles. Jų bus dovanota.

KŪRYBOS MĮSLĖS IR ATSAKYMAI

A. Venckus priminė, kad R. Idzelis ilgai gyveno ir kūrė Jungtinėse Amerikos Valstijose.

N. Simėnienė šį faktą patvirtino ir sakė, kad ten gyvendamas buvo surengęs keturias personalines parodas Niujorke. Bet Amerikoje prasimušti nelengva.

„Rimas šituo niekada nesigyrė. Pradėjusi rinkti apie jį medžiagą pas draugus radau tai bylojančių plakatėlių. Rimas niekada tam neiteikė didelės reikšmės.

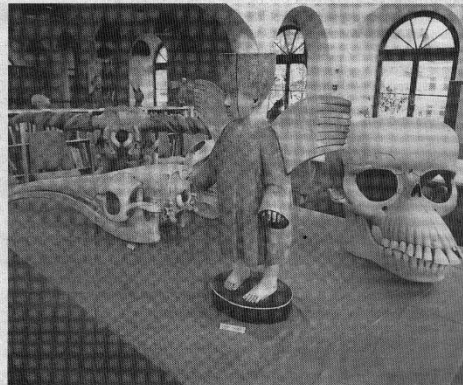
Be abejo, daug jo darbų liko Jungtinėse Amerikos Valstijose. Kolekcininkas Morton Swinsky sukaupė nemažą R. Idzelio darbų kolekciją. Tas žmogus jau miręs. Per ambasadą ieškojau jo palikuvinių, kad galėčiau darbų nuotraukas įdėti į rengiamą visą menininko kūrybinį palikimą atspindinčią knygą“, – teigė N. Simėnienė.

Pasak A. Venckaus, menotyrininkų nuomone, R. Idzelio kūryba laviruoja tarp vadinamojo naivaus meno ir profesionalaus. Vis dėlto profesionalumo geroai daugiau nei naivumo.

„Jūs pamatysite keletą šio menininko darbų, kurių subtilumas pribloškia. Pavyzdžiui, moters galva su raguokais. Jos šypsena padaryta juvelyrškai. Sunkiai rastume skulptorių, kuris taip būtų padaręs. Unikalių sprendimų yra savo emocijų krūviu ir profesionalumu. Turėsite progą įvertinti menininko ypatingą jautrumą detalėms. Nuo naiviojo meno jį skiria tai, kad detalės nepabyra, išlaiko visumą ir kūrinyje nepraranda monumentalumo. Tai rodo nepaprastą menininko talentą ir profesionalumą“, – tvirtino A. Venckus.

„Rimas buvo labai darbštus. Kūryba, menas – visos jo gyvenimas“, – konstatavo N. Simėnienė.

Ji sakė, kad šiandien Anykščių bažnyčios šventoriuje negalima

Išpūdingų dydžių ir formų skulptoriaus Rimanto Idzelio darbai atkeliavo ir į Kupiškį. Apsilankyti parodoje Viešojoje bibliotekoje ir iš arti pamatyti skulptūras galima iki gegužės 7 dienos.

pamatyti jo horeljefų. Jie išimti ir restauruojami. Juos Rimui buvo užsakęs monsinjoras Albertas Talačka, o rekomendavo Tėvas Stanislovas (Mykolas Dobrovolksis, tuometinis Paberžės klebonas). Jis, beje, ir paskatino Rimą dirbti su medžiu. Stacijų kūrimui buvo duota visiška laisvė. Niekas Rimui neuždėjo, nediktavo jokių sąlygų. Pamatęs pirmą ryškiai dažytą staciją, monsinjoras kiek sudvejojo, kaip žmonės priims šio menininko kūrybą. Paskambino garsiam menininkui Petriui Repšui, kad pasitartų. Šis pasakęs, kad imtų nedvejodamas viską iš Rimo nesvarstęs, nes viskas yra labai gerai. Toks buvo įvertinimas. Dabar stacijos restauruojamos, jos įtrauktos į Kultūros paveldo registrą. Anykščiai tuo džiaugiasi ir didžiuojasi“, – pasakojo N. Simėnienė.

PER KŪRYBINES KANČIAS

J. Jasėnas prisipažino, kad ilgokai spyriojosi ir atsisakinėjo rašyti tekstus stacijoms. Galiausiai Nomedą jį kalbėjo.

Anot jo, Kryžiaus kelias – pati sudėtingiausia pasaulyje drama.

„Man padarė įspūdį, kad menininkas Rimantas kurdamas, kalbėdamas buvo savimi. Aš negaliu sumažinti kartelės, irgi noriu būti

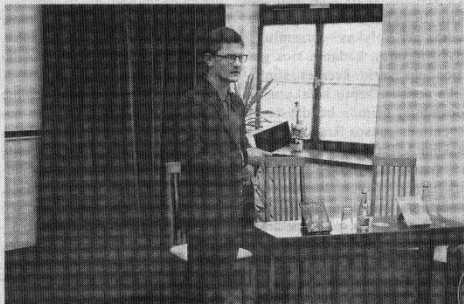
savimi. Rašydamas daug idėjų sveikatos. Kartais po keturis kartus perrašinėčiau tekstus. Pasisekė. Norėčiau, kad tą knygelę man į karstą įdėtų“, – emociškai kalbėjo apie kūrybines kančias poetas.

Jis apgailestavo, kad atokesnių vietovių bažnyčių koplytėlės tušios, išlaupytos. Kai kas gal papuolė į muziejus, kai kas gal – į užsienį, bet daug buvo suniokota, sudeginta. Religinė dailė sužalota ir apiplėšta. Kas buvo, to jau nebeturėsime. Tik šampuotas kopijas.

„Ką padarė Rimantas Idzelis? Jis vėl pakvietė į Kryžiaus kelią ir suteikė skulptūroms aukštaitišką veidą. Visi paveikslai, personažai ne iš Skuodo ar Kudirkos Naujesio, bet menininko matyti Aukštaitijoje, kur gyveno, vaikščiojo, kūrė“, – išsakė savo nuomonę J. Jasėnas.

Pasak kunigo, jei kas nori gilintis į tikėjimo tiesas, turėtų pastovėti prie kiekvienos R. Idzelio stacijos Anykščių bažnyčios šventoriuje. Šios stacijos labai paveikios.

Knygelė „Rimantas Idzelis. Stotys“ su kunigo Justo Jasėno kurtais tekstais galima įsigyti užsukus į „Kupiškėnų minčių“ redakciją, Gedimino g. 19. Knygelės kaina 8 eurai.

Kunigas, poetas Justas Jasėnas džiaugėsi susitikimu su kupiškėnais pristatant knygelę „Rimantas Idzelis. Stotys“, kurioje jo kurti tekstai ir kurių labai tiko pristatyti prieš šv. Velykas.